

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

ניקוי בגדים בשבת

(קמ"ז א') אמר רב הונא: המנער טליתו בשבת, חייב חטאת.

ולא אמרן (שאסור) אלא בחדתי (חדשים שמקפיד על נקיונם). אבל בעתיקי, לית לן בה. ולא אמרן (בחדשים שאסור) אלא באוכמי (שחורים). אבל בחיורי וסומקי (לבנים ואדומים), לית לן בה. והוא דקפיד עלייהו (שלא ללבושם עד שינערם).

עולא איקלע לפומבדיתא. חזא רבנן דקא מנפצי גלימייהו. אמר: קמחללין רבנן שבתא. אמר להו רב יהודה: נפוצי ליה באפיה (נערו בגדיכם בפניו), אנן לא קפדינן מידי.

אביי הוה קאי קמיה דרב יוסף, אמר ליה: הב לי כומתאי. חזא דאיכא טלא עליה. הוה קמחסם למיתבה ליה. אמר ליה: נפוץ שדי, אנן לא קפדינן מידי.

שיטות הראשונים

ניעור בגד מאבק ומהטל שעליו: נמצא למסקנה, אסור לנער בגד בשבת אם הוא: (א) חדש¹. (ב) שחור. (ג) מקפיד על נקיונו². דעת רש"י שגם כשהוא יבש, ומנערו מאבק, חייב³. וכן דעת בה"ג, סמ"ג בשם רבינו חננאל⁴, יראים, ותרומה. ודעת תוספות, ראב"ד, רא"ש, רשב"א, וריטב"א, שרק כשמנערו מהטל שעליו, דהיינו כיבוס וליבון, חייב. אבל בניעור מאבק, לא שייך ליבון⁵. והשו"ע⁶ פסק כתוספות ורא"ש. והרמ"א בשם יש אומרים כתב כרש"י, ושטוב לחוש לדבריו.

במה מתחייב המנער טליתו בשבת: רש"י כתב, חייב חטאת, דזהו ליבונה. וכן כתבו שאר ראשונים, שחייב משום כיבוס וליבון. והרמב"ם כתב "הלוקח יבלת שעל הבגדים בגדו, כגון אלו היבולות שבכלי צמר - חייב משום מכה בפטיש... המנער טלית חדשה שחנה כדי לנאותה ולהסיר הצהוב הלבן הנתלה בה, כדרך שהאמנין עושין - חייב חטאת⁷; ואם אינו מקפיד - מתר⁸".

1. כתב הב"י דמשמע לכאורה דחדתי מיקרו כל זמן שלא נתכבסו. אבל מדברי הרמב"ם שכתב "המנער טלית חדשה וכו' כדרך שהאמנין עושין - חייב חטאת", משמע דחדשה היינו שלא נשתמשו בה כל כך אלא עדיין היא בחידושה כמו בשעה שהאומנין מתקנין אותה. וכעין זה כתב המשנ"ב (שב, ס"ק א).
2. אבל אם אין דרכו להקפיד, ולבושו לפעמים בלי ניעור, מותר לנער אף לכתחלה. משנ"ב (ס"ק ב). ובביאור הסברא, כתב הב"י, דלמאן דלא קפיד, דאפילו בלא ניעור לא היה נמנע מללבשם, לא חשיב לדידיה כיבוס. ובשם הרב המגיד כתב, דלמאן דקפיד הוי פסיק רישיה. ולמאן דלא קפיד, ליכא אלא דבר שאינו מתכוין, שאינו כיבוס גמור.
3. הקשה רעק"א (בהגהותיו כאן) דלעיל (קמ"א א') כתב רש"י ומלבן ממש אינו אלא כשנותן שם מים. וצ"ע.
4. בדעת רבינו חננאל ישנן גירסאות שונות בראשונים. ובדעת המרדכי צ"ב, שכן בפרק חבית (סי' תמא) כתב כפירוש התוספות, וכתב כן בשם ר"ח, ושכן נראה, ודלא כרש"י. ובסוף הפרק (סי' תמד) כתב: גם מסקינן המנער טליתו מן העפר חייב חטאת. ודוקא חדתי ואוכמי דשייך בהו ליבון וקפיד עליו. ואנן לא קפדינן ללבושו עם העפר או עם הטל וש"י.
5. שאין מלבן בלי מים או משקה! ריטב"א בשם תוספות.
6. או"ח שבא. וראה עוד ביה"ל (ד"ה עלה). מקורות - תוספות ורשב"א (קמ"ז א', ד"ה המנער). רא"ש (סי' י). ר"ן (סב א ברי"ף, ד"ה גמ'). ראב"ד (השגות הל' שבת יח).
7. ומהקשר דברי הרמב"ם, נראה שגם החיוב על המנער טליתו הוא משום מכה בפטיש. וכן כתב הב"י.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שב)

א. המנער טלית חדשה, שחורה, מן הטל שעליה, חיב שהנעור יפה לה כמו כבוס. והוא שמקפיד עליה שלא ללבוש בלא נעור.

הגה: וכל שפן שאסור לנער בגד שנשר במים או שיגדו עליו גשמים. ודוקא בבגד חדש שמקפיד עליו, (פל בו). יש אומרים דאסור לנער בגד מן האבק שעליו, אם מקפיד עליו, וטוב לחוש לדבריו (רש"י ואור זרוע). אבל מתר להסיר הנוצות מן הבגד בשבת (אור זרוע). וע"ל סימן של"ז.

יציאה בטלית ברשות הרבים

(קמ"ז א) אמר רב יצחק בר יוסף אמר רבי יוחנן: היוצא (לרשות הרבים) בטלית מקופלת מונחת לו על כתיפו (לאחר שנתנה על ראשו, הגביה שיפוליה על כתיפו) בשבת - חייב חטאת (שאין זה דרך מלבוש).

תניא נמי הכי: סוחרי כסות היוצאים בטליתות מקופלות ומונחות על כתיפן בשבת, חייבין חטאת. ולא סוחרי כסות בלבד אמרו, אלא כל אדם, אלא שדרכן של מוכרין לצאת כך.

(המשך הברייתא): וחנוני היוצא במעות הצרוורין לו בסדינו, חייב חטאת. ולא חנוני בלבד אמרו, אלא כל אדם, אלא שדרכו של חנוני לצאת כך.

(המשך הברייתא): והרטנין (הרצים) יוצאין בסודרין שעל כתיפן (אפילו מקופל). ולא רטנין בלבד אמרו, אלא כל אדם. אלא שדרכן של רטנין לצאת בכך.

(ומסיק) דרש רב נחמן בר רב חסדא משמיה דרב חסדא: הלכה (מותר לצאת בסודר על כתפו) אף על פי שאין נימא כרוכה לו באצבעותיו (שלא יפול).

עולא איקלע לבי אסי בר היני. בעו מיניה: מהו לעשות מרזב בשבת? אמר להו: הכי אמר ר' אלעי: אסור לעשות מרזב בשבת.

(ומבאר) מאי מרזב? כיסי בבלייתא (כיסים בבליים. ראה להלן).

אמר רב פפא: נקוט האי כללא בידך: כל אדעתא דלכנופי (לאסוף קצוות טליתו שלא יקרעו או שלא יתלכלכו), אסור. כל דלהתנאות, שרי.

כי הא דרב שישא בריה דרב אידי מתנאה בסדינו הוה (אחר שהתעטף בחול, היה מתקנו על גופו, ומיישב). וכי האי גוונא בשבת, דרך מלבוש היא).

8. בתחילת ההלכה, כתב הרמב"ם "והוא שיקפיד עליהן. אבל אם הסירן דרך עסק - הרי זה פטור". ומשמעות דבריו שאם לא הסיר דרך עסק, אלא מסירם בכוונה, חייב, אף שלא היה נמנע מללבושם אם לא היה מסירו. וכן כתב הב"י (וראה לעיל, ע"ה ב'). וכתב בביאור הגר"א (או"ח שבב ס"ק י) שמשמע מדברי הרמב"ם שגם בדין דמנער טליתו (כמו הזין של הלוקח יכולת שעל הבגדים) מפרש דקפיד כל שאינו דרך עסק, ובב"י וכס"מ הסתפק בזה. עיי"ש. מקורות - רמב"ם (הל' שבת י,ח).

9. הגהת הגר"א על הש"ס. (לא ברור לי לפי הגהת הגר"א, האם חולק על הרישא?)

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

שיטות הראשונים

מאי מרזב, כיסי בבלייתא: פירש רש"י שמסלקין בגדיהם מן הארץ כשהן ארוכין וכופלין אותן כלפי מעלה, ומחזיקין אותן ע"י חוטיין, והיינו כמין כיס וכמו מרזב. ואסור משום תיקוני מנא. ולדבריו אסור רק אם מחזיק ע"י חוט. אבל בידו מותר. **והרמב"ם** פירש שהאיסור משום הוצאה, דלאו דרך מלבוש הוא כל כך. א"כ אפילו בידו או על כתיפו אסור. וכן פסק השו"ע¹⁰.

יציאה במעות התפורים בבגדו: כתב האגור שהשיב מהר"י מולן שיותר נראה להתיר מלאסור, אם הוא נושאם כדי שלא יגזלוהו, או אי זו פסידא, כי הוי כלאחר יד¹¹. וכן התיר האיסור והיתר הארוך¹². **ומהר"ם** כתב שאסור¹³. **והשו"ע**¹⁴ פסק שאסור לצאת בהם בשבת. **והרמ"א** כתב שיש מתירים במקום פסידא.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שא)

כט. היוצא בטלית מקפלת על כתפיו, דהינו שלאחר שנתנה על ראשו מגביה שוליה על כתפיו, חֵב חטאת. אָבֵל אִם אֵינָהּ מְקַפֶּלֶת עַל כְּתָפָיו, אֶלָּא מְשַׁלְּשֶׁלֶת בְּרַחֲבָה לְמַטָּה מִכְתָּפָיו, שְׂרִי שְׂמַאֲחַר שֶׁהוּא מְתַעַטֵף בְּטַלִּיתוֹ וּמְתַכֶּסֶה בּוֹ כְּתָפוֹ וְגוֹפוֹ אִף עַל פִּי שְׂמֵת־קֶצֶר קֶצֶת מִלְמַטָּה, מִתָּר. וְעַל פִּי זֶה מִתָּר לְהַתְעַטֵף בְּטַלִּיתוֹ תַּחַת הַגְּלִימָא לְהֵבִיאוֹ לְבֵית הַכְּנֶסֶת.

ל. מִתָּר לְצֵאת בְּרִשׁוֹת הַרְבִּים בְּטַלִּית סְבִיב הַצָּוָר. **הגה:** אִף עַל פִּי שְׂמַנִּיחַ צַד יְמִין עַל כְּתָפוֹ שֶׁל שְׂמָאל, דְּדָרָךְ לְלַבְּשׁוֹ כֶּה, וְלֹא הוּי אֶלָּא לְהַתְנַאֲוֹת וְשְׂרִי (בֵּית יוֹסֵף).

לא. הַיּוֹצֵא מְעַטֵף בְּטַלִּיתוֹ וְקִפְּלָהּ מִכָּאן וּמִכָּאן בְּיָדוֹ אוֹ עַל כְּתָפוֹ, אִם נִתְפָּן לְקַבֵּץ כְּנָפָיו כְּדִי שֶׁלֹּא יִתְלַכְּלוּ, אָסוּר. וְאִם קִבְּצָם לְהַתְנַאֲוֹת בֶּה כְּמִנְהַג אֲנָשֵׁי הַמְּקוֹם בְּמַלְבוּשׁוֹ, מִתָּר. וְהֵנִי מִיְלֵי בְּטַלִּיתוֹת שֶׁלֵּהֶם שֶׁהֵיוּ יְרִיעָה אַחַת מְרַבֶּעֶת, אָבֵל מַלְבוּשִׁים דִּידָן כְּשֶׁהוּא לְבוּשׁ בָּהֶם וּמוֹצִיא יָדָיו מִתּוֹכָהּ מִתָּר לְתַפְּסֵם קֶצֶתָם בְּיָדוֹ וּלְהַגְבִּיֶה.

10. או"ח שא, לא. על פי ביאור הגר"א (וכן כתב בהגהותיו לש"ס, קמ"ז א').

11. כי היא דמי שהחשיך (שבת קנ"ג ב'). והרבה דברים התירו משום פסידא. וגם בזמן הזה דלית לן רשות הרבים דאורייתא. וסיים האגור: ואחר כך נזכרתי היא דפורפת על אבן אבל לא על המטבע (שבת ס"ה ב') דמוכח משם דאסור להוציא. והב"י הביא דבריו, וכתב, וכמדומה לי שלא היתה הגמרא לפניו כשהשיב, ולפיכך כתב דמוכח משם שאסור להוציא, שנזכר דמפלגינן בין מטבע לאבן ואגוז ונדמה לו דלענין איסור הוצאה מפלגינן ביניהן. ואין הדבר כן, דלא אסרו במטבע אלא משום טלטול ולא משום הוצאה. ואדרבה יש להביא ראיה משם להתיר, וכו'. אלא שיש לדחות דשאני התם שאינו מכוין להוציא המטבע אלא לפרוף כסותו, הילכך בטיל המטבע לגבי הכסות. אבל מעות התפורים בכסותו, שמכוין להוציאם, אפשר דאסור דחשיבי ולא בטלי.

12. זה לשונו: דבמקום דלא יוכל להפקיד מעותיו, כגון שהוא בין הגויים, מותר לתפרם בבגדיו ולצאת בהן, שמא ירגישו הגוים במעותיו ויסתכן. ואם הוא בין הישראלים במקום דלא יוכל להפקידן, יתפרם בבגד וישב בבית, אבל לא יצא בהן.

13. דתנן בפרק המצניע (שבת צ"ב א') בפונדתו ובחיפת חלוקו פטור, וכל פטורי דשבת פטור אבל אסור. וכתב בדרכי משה, והמנהג בזה להקל. והראיה שהביא מוהר"ם, מיירי ברשות הרבים גמור; אבל לדין דלית לן רשות הרבים גמור, המקיל במקום פסידא וסומך עצמו על דברי המתירין, לא הפסיד. עוד כתב הדרכי משה, שבמהר"ל (מנהגים, הל' שבת סעי' כח) התיר לישא אצלו זהובים מנוקבים בשעת הסכנה, אבל לא יצא בהן חוץ לעירוב.

14. או"ח שא, לג. וכתב המשנ"ב (ס"ק קכג) וכתבו האחרונים שהוא הדין אם לא תפרן מבעוד יום יוכל להוציאן בשבת ע"י שינוי אחר שיהיה שלא כדרך הוצאה, דהיינו שיניח המעות בין בגדו לבשרו או במנעלו. ומכל מקום לכתחלה טוב יותר לתפור בבגדו מבעוד יום. מקורות - האגור (סי' תקכב). מהר"י מולן (שו"ת מהר"ל החדשות סי' מ אות א; מנהגים, הל' שבת סעי' כח). איסור והיתר הארוך (שער נט אות מז; הו"ד בדרכי משה). מהר"ם (שו"ת, דפוס פראג, סי' צד).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

כדי שלא יתלכלכו שוליו בטיט או כדי שלא יעכבוהו ללכת.
לב. היוצא במעות הצרורים לו בסדינו, חיב.
הגה: אבל בבית מתר אם צריך לו, ואפלו אינן צרורים רק שהם מנקבים.
לג. אסור לצאת בשבת במעות או בכסף וזהב התפורים בבגדו.
הגה: ויש מתירים במקום פסידא שיגזלנו ממנו אם יניחם בבית וילך מהם (אגור ואסור והתר הארץ). וכן נוהגין להקל אם צריך לצאת, אבל אם יוכל להיות יושב בבית ולא לצאת, לא יצא. ובמקום שאינו צריך לו ויוכל להניחם בבית, יש להחמיר (או"ה).
לד. יוצא אדם בסודר המקפל על כתפיו אף על פי שאין נימא כרוכה לו על אצבעו. ואם אין הסודר חופה ראשו ורבו אסור לצאת בו, אלא אם כן קשר שני ראשיו למטה מכתפיו זה עם זה.

טלטול מגבות

(קמ"ז א') **משנה:** הרוחץ במי מערה, ובמי טבריא, ונסתפג, אפילו בעשר אלונטיאות (מגבות), לא יביאם בידו (שמא יבוא לסוחטם). אבל עשרה בני אדם מסתפגין (אפילו) באלונטית אחת פניהם ידיהם ורגליהם, ומביאין אותה בידן (שמאחר שרבים הם, מזכירים זה לזה שלא לסחוט).

(קמ"ז ב') **תנו רבנן:** מסתפג אדם באלונטית, ומניחה בחלון. ולא ימסרנה לאוליירין (בלנים), מפני שחשודים על אותו דבר (סחיטה¹⁵). רבי שמעון אומר: מסתפג באלונטית אחת, ומביאה בידו לתוך ביתו.

אמר ליה אביי לרב יוסף: הלכתא מאי?

אמר ליה: הא רבי שמעון, הא רבי, הא שמואל, הא רבי יוחנן (כל אלו מתירים אפילו ליחיד להביא את המגבת לביתו בשבת, ודלא כתנא דמתניתין).

שיטות הראשונים

מסתפג אדם באלונטית: פסקו הראשונים כדפסק רב יוסף, דלא כתנא דמתניתין, שמסתפג באלונטית ומביאה לתוך ביתו, ולא גזרינן שמא יסחוט. וכן פסק השו"ע¹⁶.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שא)

מח. מסתפג אדם באלונטית (פי' בגד שמסתפגין בו לאחר שרוחצין) ומביאה בידו, ולא חיישינן שמא יבא לסחוט. ולא ימסר לבלנים שהם חשודים על הסחיטה.

15. רש"י. ורבינו חננאל פירש, אוליירין הם השמשים, בני אדם הנכנסין במרחץ, והן חשודין בזימה, שמא יטמאו לונטיות זו בשכבת זרעם.

16. או"ח שא, מח. מקורות - רא"ש (ס' יב). רמב"ם (הל' שבת כב, כ).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
 בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
 ויבדלחט"א הרב אשר וייס
 והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
 הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

טלטול בגדים ברשות הרבים

(קמ"ז ב') א"ר חייא בר אבא א"ר יוחנן: האולייירין (בלנים) מביאין בלרי נשים (מגבות) לבי בני (דרך מלבוש לבית מרחץ דרך רשות הרבים), ובלבד שיתכסה בהן ראשן ורובן.

סכניתא (בגד קצר שאינו מכסה ראשו ורובו¹⁷), צריך לקשר שני ראשיה למטה מכתפיים (ונמצאת כמו אבנט, ומותר לצאת בה. שאם לא כן, אין זו דרך לבישה).

אמר להו רבא לבני מחוזא: כי מעבריתו מאני לבני חילא (בגדים לחיילים דרך רשות הרבים), שרביבו בהו למטה מכתפיים (שלא יהיו שוליהם מונחים על כתפיהם, אלא משוכים למטה, שיהא נראה לבוש).

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שא)

לד. יוצא אדם בסודר המקפל על כתפיו אף על פי שאין נימא כרוכה לו על אצבעו. ואם אין הסודר חופה ראשו ורבו אסור לצאת בו, אלא אם כן קשר שני ראשיו למטה מכתפיו זה עם זה.

טיפול בגוף בשבת ודין סיכה והתעמלות

(קמ"ז א') משנה: סכין (בשמון) וממשמשין (ביד על כל הגוף להנאה), אבל לא מתעמלין (לשפשף בכוח). ולא מתגררין (במגררת, משום עובדין דחול).

(המשך משנה): אין יורדין לקורדימא. (ומבאר) מאי טעמא? משום פיקא (ראה להלן).

(המשך משנה): ואין עושין אפיקטויזין (הקאה). (ומפרש) לא שנו אלא בסם (שדומה לרפואה). אבל ביד, מותר. **תניא:** רבי נחמיה אומר: אף בחול אסור, מפני הפסד אוכלין.

(המשך משנה): ואין מעצבין את הקטן (מיישבים עצמותיו). ואין מחזירין את השבר (אם נשבר). מי שנפרקה ידו ורגלו לא יטרפם (ישפשפם) בצונן (לרפאותם). אבל רוחץ הוא כדרכו, ואם נתרפא, נתרפא.

(קמ"ז ב') **תנו רבנן:** סכין (בשמון) וממשמשין בבני מעיים בשבת (אפילו של חולה, ואין בכך משום רפואה, דסיכה איתקש לשתייה¹⁸), ובלבד שלא יעשה כדרך שהוא עושה בחול.

היכי עביד (מה השינוי)? רבי חמא בר חנינא אמר: סך ואח"כ ממשמש. רבי יוחנן אמר: סך וממשמש בבת אחת.

אמר רבי חייא בר אבא אמר רבי יוחנן: אסור לעמוד בקרקעיתה של דיומסת מפני שמעמלת ומרפא.

17. פירוש הרמב"ם. הובא בהגהות הגר"א. ורש"י פירש סודר גדול שתלוי לו בין כתפיו, וראשו עטוף בו. ותוספות (קמ"ז ב', ד"ה דצריך) כתבו דסכניתא הוא בגד דק, ומשום הכי צריך לקשר שני ראשיה למטה שלא יפריחנו מעליו הרוח ואתי לאתויי, או משום דנראה כעין משוי, לפי שהוא דק מאד ואינו נראה מלבוש אלא אם כן נראה קשור.

18. רש"י סנהדרין ק"א א' (כוונתו, ואף דרך בריאים לסוך בשמן).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

תנו רבנן: אין גוררין (את הבשר) במגרת בשבת. רבן שמעון בן גמליאל אומר: אם היו רגליו מלוכלכות בטיט ובצואה (ואינו להנאה), גורר כדרכו ואינו חושש.

אמר רבה בר בר חנה אמר רבי יוחנן: לפופי ינוקא בשבת (לחתלו בבגדים ליישב איבריו שלא יתעקם) שפיר דמי. (ומקשה) והאנן **תנן:** אין מעצבין (עצמותיו של קטן)!

(ומתרץ) התם בחומרי שדרה (חוליות השדרה שנתפרקה אחת מהן), דמיחזי כבונה¹⁹.

(שנינו במשנה): ואין מחזירין את השבר. אמר רב חנא בגדתאה אמר שמואל: הלכה מחזירין את השבר²⁰ (ומבאר בגמרא שלגבי מי שנפרקה ידו או רגלו דתנן לא יטרפם בצונן אבל רוחץ כדרכו, הלכה כן, וכן כל השאר).

שיטות הראשונים

אין יורדין לקורדימא: משום פיקא. **רבינו חננאל** פירש, במקום שיש בו טיט ושמא יטבע. והביא **הרי"ף** פירוש, והוסיף **שיש מי שאומר**, הרוחץ באותה בקעה מצטנן, ואותן המים משלשלין את בני המעיים. **והרמב"ם** פירש, מערת מים, ויש שם חמימות, והנכנס לשם מזיע, והזיעה אסורה בשבת²¹. **ורש"י** פירש, שם נהר, ואסור משום חשש להחלקה, ובגדיו יירטבו, ויבוא לידי סחיטה. וכן כתב **הרמ"א**²².

סיכה בשמן בשבת: פסק **הרמב"ם** כרבי יוחנן, "סְכִין וּמִתְמַשִּׁין בְּבָנֵי מַעֲיִם בְּשַׁבָּת; וְהוּא שְׂיִסוּף וְיִמְשַׁמֵּשׁ בְּבֵית אֶחָת, כְּדִי שְׁלֹא יַעֲשֶׂה כְּדֶרֶךְ שֶׁהוּא עוֹשֶׂה בְּחַל". וכן פסק **השו"ע**²³.

גריה במגרת בשבת: פסקו **רי"ף**, **רמב"ם**, **רא"ש**, **וריא"ז** כרשב"ג, שאם היו ידיו מלוכלכות בצואה וטיט גורד כדרכו. וכן פסק **השו"ע**²⁴.

התעמלות בשבת: **רש"י** פירש, שמשפסף בכוח. **והרמב"ם** כתב "וְאֵין מִתְעַמְלִין בְּשַׁבָּת. אֵי זֶה הוּא מִתְעַמֵּל? זֶה שְׂדוּרְסִים עַל גּוֹפוֹ בְּכַח עַד שְׂיִיגַע וְיִזְעָה, או שְׂיִהַלֵּךְ עַד שְׂיִיגַע וְיִזְעָה; שְׂאֲסוּר לְיַגַּע אֶת עַצְמוֹ כְּדִי שְׂיִזְעָה בְּשַׁבָּת, מִפְּנֵי שֶׁהִיא רְפוּאָה". **והשו"ע**²⁵ העתיק לשון **הרמב"ם**. ובמקום אחר כתב כדברי **רש"י**²⁶.

19. ראה פירוט השיטות בסוגיית החזרת איברי תינוק שהתפרקו, לעיל פרק כל הכלים, קכ"ג א'.

20. סבירא ליה לשמואל מחזירין תנן. רש"י. וכן פירש רי"ד (בפסקיו). וראבי"ה (ח"א, שבת ס"י שו"ט), כתב, נראין הדברים שקבלה בידו דתנאי היא, אי נמי קבלה בידו דיחידאה או משבשתא היא.

21. וב'משנה תורה' כתב הרמב"ם "אין רוחצין במים שמשלשלין, ולא בטיט שטובעין בו", וכלל בזה 'במלות קצרות כמנהגו הטוב', את שני הפירושים שהובאו ברי"ף. מגיד משנה.

22. או"ח שא.מו. מקורות - רי"ף (סג א בדפיו). רמב"ם (פירוש המשניות; הל' שבת כא,כט).

23. או"ח שכז.ב. מקורות - רמב"ם (שבת כא,כח).

24. או"ח שכז.ג. מקורות - רמב"ם (שבת כא,ל). רא"ש (ס"י טו). ריא"ז (הלכה ג, סעי' ט).

25. או"ח שבח.מב; שכז.ב. וכתב המשנ"ב (שכח, ס"ק קל), ואין להקשות כיון שאין כאן שייכות שחיקת סממנים, היה לנו להתיר כמו בסעיף שאחרי זה (שהתיר לכפות כוס חם על הטבור, ולהעלות אזנים, ואונקליים!) יש לומר דכיון שלפעמים מביאין הזיעה על החולה גם כן על ידי סממנים, חיישינן שיעשה רפואה האחרת. משא"כ בסעיף שאחרי זה, שאין שייכות רפואה לאותן הדברים ע"י שחיקת סממנים כלל, לא גזרינן (ומותר אף שלא במקום סכנה, אם יש לו צער. ובשו"ת שבט הלוי, ח"ח, ס"ל פד, הוסיף דאע"ג דמבואר בע"ז כ"ח ב', דאפשר בסממנים, צ"ל כיון שאין דרך לעשות בסממנים, מותר. וראה שו"ת ציץ אליעזר חלק ח, ס"י טו, קונטרס משיבת נפש פרק טו). מקורות - רמב"ם (הל' שבת כא,כח).

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולתן בן הרב ישראל זצ"ל

דבר שאין בו חשש שחיקת סממנים: כתב הרמב"ם, על פי הגמרא לעיל, ס"ו ב', "וכן מתר לחנק וללפף את הקטן, ולהעלות אֲזָנָיִם בֵּין בֵּיד בֵּין בְּכָלִי, ולהעלות אֲנָקְלִי; שְׁפָל אֵלָיו וְכִיּוֹצֵא בָהֶן אֵין עוֹשִׂין אוֹתָן בְּסַמְנֵין כְּדִי לְחוּשׁ לְשַׁחֲקָה, וְיֵשׁ לוֹ צַעַר מְהֵן." וכן פסק השו"ע²⁷.

הלכה מחזירין את השבר: פסקו הרי"ף, רמב"ם, ורא"ש כשמואל, שמחזירין את השבר. וכתב ריא"ז, העצם שנשבר, מותר להחזירו בשבת. והטור כתב, עצם שיצא ממקומו, מחזירין אותו. וכן פסק השו"ע²⁸.

דחיקת כריסו של תינוק להוצאת הראי: כתב הרמב"ם, "וְאִסוּר לְדַחֵק כְּרִסּוֹ שֶׁלְתֵינוּק כְּדִי לְהוֹצִיא הָרָאִי שְׁלוֹ, שְׁמָא יָבוֹא לְהַשְׁקוֹתוֹ סַמְנֵין הַמְשֻׁלְשָׁלִין." וכן פסק השו"ע²⁹.

שולחן ערוך

(או"ח, הלכות שבת, סימן שא)

מו. ... הגה: ... וְאִסוּר לִילֵךְ בְּשַׁבָּת בְּמָקוֹם שְׂיוּכַל לְהַחֲלִיק וּלְפַל בְּמִים, שְׁמָא יִשְׁרוּ כְּלָיו וְיָבֵא לִידֵי סְחִיטָה. (רי"ו חלק ג').

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכז)

א. החושש בְּמִתְנִיּוֹ, לֹא יִסוּךְ שְׁמֵן וְחֹמֶץ; אֲבָל סָךְ הוּא שְׁמֵן לְבָדוֹ...

ב. סָכִין וּמִמְשֻׁמְשִׁין לְהִנָּאתוֹ עַל יְדֵי שְׁנוּי, שֶׁסָךְ וּמִמְשֻׁמְשִׁים בְּיַחַד, וְלֹא יִמְשֹׁשׁ בְּכַח אֶלָּא בְּרַפְיוֹן יָדָיִם.

ג. אֵין מְגַרְדִּין בְּכָלִי הָעֵשׂוּי לְכָךְ, אֶלָּא אִם כֵּן הָיוּ יָדָיו אוֹ רַגְלָיו מְטֻנְפוֹת בְּטִיט וְצוֹאֵה.

(או"ח, הלכות שבת, סימן שכח)

לט. אֵין עוֹשִׂין אֶפִיקָטוּזִין (כִּי הָעֵרוּךְ אֶפִיק טְפִי זֶן כְּלוּמַר לְהוֹצִיא עֲדָךְ הַמְזוּן) דְּהֵינּוּ גְרַמַת קִיא אֶפְלוּ בַּחַל, מִשּׁוּם הַפְסַד אֶכְלָיִם; וְאִם מְצַטְעֵר מֵרַב מְאֹכֵל, בַּחַל מְתָר אֶפְלוּ בְּסֵם; וּבְשַׁבָּת, אִסוּר בְּסֵם וּמְתָר בֵּיד.

מב. אֵין מִתְעַמְלִין, הֵינּוּ שְׁדוּרִס עַל הַגּוּף, בְּכַח כְּדִי שְׂיִיגַע וְיִזַּע; וְאִסוּר לְדַחֵק כְּרִסּוֹ שֶׁל תֵינוּק כְּדִי לְהוֹצִיא הָרָעִי.

26. וכתב ביה"ל (שכת, ד"ה כדי שייגע ויזיע) שמדברי רש"י משמע אפילו אם אינו מזיע, ודלא כרמב"ם. ולפי זה קשה שהשו"ע העתיק דברי שניהם. ושולחן, כתב האליה רבה שיש לפסוק בזה כרמב"ם.

27. או"ח שכח, מג. וביאר המשנ"ב (ס"ק קלו) דהא דבעינן שיש לו צער, דאם לא כן, היה אסור עכ"פ משום עובדא דחול. מקורות - רמב"ם (הל' שבת כא, לא).

28. או"ח שכח, מז. וכתב משנ"ב (ס"ק קמה), המג"א חולק על זה, וסבירא ליה דדוקא עצם הנשבר מותר להחזירו, כדאיתא בגמרא, אבל העצם הנשט ממקומו אסור להחזירו, דאפילו לשפשף הרבה בצונן אסור (למי שנשט פרק ידו או רגלו ממקומו, שכתל), וכל שכן חזרה. והעתיקוהו כמה אחרונים. ומכל מקום על ידי גוי נראה שאין להחמיר. ובספר שלחן עצי שטים חולק על המג"א וכתב דכל שיצא ממקומו לגמרי (נקע), חשיב סכנת אבר כמו נשבר אם לא יחזירנו מיד, ושרי להחזיר אפילו ע"י ישראל (ר' או"ח שכת, יז). והאי דלעיל (מי שנשט פרק ידו ממקומו) איירי לדעתו בשלא נשט לגמרי ממקומו. עיי"ש. ובכף החיים (אות רסב) כתב, רבו הדעות בזה, ועל כן לענין דינא, יש לפסוק (כבסעיף שכת, יז) דאם נפל מחמת צערו למשכב, או שחלה כל גופו, אע"פ שאין סכנת איבר יש להתיר שבות דרבנן אפילו על ידי ישראל ע"י שינוי. ואם יש סכנת איבר, שרי אפילו בלא שינוי. ועל ידי גוי, אפילו במלאכה דאורייתא שרי. מקורות - רי"ף (סג א בדפיו). רא"ש (סי' טז). רמב"ם (הל' שבת ב, ג). ריא"ז (הל' ג, סע"י יג).

29. כתב המגיד משנה, זה לא מצאתי מבואר, אא"כ יהיה פירוש לאסוכי ינוקא שזכרו בכל הכלים (שבת קכ"ג א'), ויפסוק רבינו כמאן דאוסר. והביאני לזה, לפי שלא מצאתי בחיבורו דין אסוכי שהזכרתי. וא"כ הוא, יש לתמוה למה לא פסק כרב ששת דשרי. וצ"ע. והגר"א (שכת, ס"ק סו) תירץ דמודה רב ששת דאסור, עיי"ש (וראה לעיל, קכ"ג א'), סוגית החזרת איברי תינוק שהתפרקו. ובמרכבת המשנה הביא מקורו מהתוספתא (שבת ד, ד), "סכין כל מיני סכות, אבל אין משמשין את המעיין."

30. או"ח שכח, מב. מקורות - רמב"ם, (רמב"ם שבת, כא, לא).

הגיליון מבוסס על ספרי "נתיבי הלכה" על מסכתות הש"ס:
בהסכמת הרבנים הגאונים: הרב שריה דבליצקי זצ"ל,
ויבדלחט"א הרב אשר וייס
והרב שריאל רוזנברג שליט"א.
הארות והערות יתקבלו בברכה.

בעזה"ש"ת
י' אב תש"פ
מסכת: שבת | פרק: כ"ב | דף: קמ"ז

הלימוד היומי לעילוי נשמת הרב שלום אולמן בן הרב ישראל זצ"ל

מג. מתר לכפות כוס (חם) על הטבור ולהעלותו ולהעלות אֲזָנָיִם בֵּין בִּיד בֵּין בְּכָלִי; וְלִהְעֵלוֹת אוֹנְקָלִי, דְּהִינּוּ תַּנּוּף שְׁכָנְגָד הַלֵּב שְׁנַכְפֶּף לְצַד פָּנָיִם, שְׁכָל אֶחָד מֵאלוֹ אֵין עוֹשִׂים בְּסַמָּנִים כְּדִי שְׁנַחוּשׁ לְשַׁחִיקָה וְיֵשׁ לוֹ צַעַר מֵהֶם. מַז. עֶצֶם שְׂיָצָא מִמְּקוֹמוֹ, מִחֲזִירִין אוֹתוֹ.

(או"ח, הלכות שבת, סימן של)

י. מתר לכרכו בכגדיו שלא יתעקמו איבריו.

יא. אם נפלה ערלת גרון הגלד, מתר לשום אצבע לתוף פיו ולסלק הערלה למקומה אף על פי שפעמים שמקיא.

הדרן עלך חבית